

MINISTER
Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Warszawa, dnia 09 marca 2018 r.

DUS.II.053.118.2018.BB

Zawiadomienie o sposobie załatwienia petycji

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, działając na podstawie art. 13 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach (Dz. U. z 2017 r. poz. 1123) zawiadamia, że petycja w sprawie zmiany przepisów ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. z 2018 r. poz. 276) oraz w sprawie dotyczącej wprowadzenia zmian w umowie między Rzeczpospolitą Polską a Australią, o zabezpieczeniu społecznym, podpisaną w Warszawie dnia 7 października 2009 r. (Dz. U. z 2010 r. Nr 172, poz. 1160), została rozpatrzona negatywnie.

Uzasadnienie

Petycja która wpłynęła do Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej dnia 11 grudnia 2017 r. zawiera zmiany przepisów ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. z 2018 r. poz. 276) a także w sprawie dotyczącej wprowadzenia zmian w umowie między Rzeczpospolitą Polską a Australią, o zabezpieczeniu społecznym, podpisaną w Warszawie dnia 7 października 2009 r. (Dz. U. z 2010 r. Nr 172, poz. 1160).

Przepisami ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. z 2018 r. poz. 276) uregulowana została sprawa uprawnień przysługujących kombatantom oraz osobom represjonowanym.

Uprawnienia te przysługują osobom, które brały udział w wojnach, działaniach zbrojnych i powstaniach narodowych wchodząc w skład formacji wojskowych oraz organizacji walczących o suwerenność i niepodległość Rzeczypospolitej Polskiej. Uprawnieniami tymi objęte są także osoby, które podlegały represjom wojennym i okresu powojennego, jak przykładowo z tytułu przebywania: w hitlerowskich więzieniach, obozach koncentracyjnych, ośrodkach zagłady, gettach, na przymusowych zesłaniach i deportacji w ZSRR.

Status ofiary represji przysługuje także osobom, które z przyczyn politycznych, narodowościowych, religijnych i rasowych przebywały w miejscach odosobnienia, w których pobyt dzieci do lat 14 miał charakter eksterminacyjny, a osoby tam osadzone pozostawały w dyspozycji hitlerowskich władz bezpieczeństwa.

Spełnienie warunków stwierdza, w drodze decyzji, Szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych lub osoby przez niego upoważnione, na podstawie udokumentowanego wniosku zainteresowanej osoby oraz rekomendacji stowarzyszenia właściwego dla określonego rodzaju działalności kombatanckiej lub represji. Rekomendacja udzielana jest bez względu na to, czy osoba ubiegająca się o uprawnienia zgłosi zamiar wstąpienia do danego stowarzyszenia.

Zgodnie z przepisami wskazanej ustawy, w brzmieniu nadanym przepisami ustawy z dnia 14 marca 2014 r. o zmianie ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. 2014 r. poz. 496) na wniosek kombatanta lub innej osoby uprawnionej, zamieszkałych za granicą w państwie członkowskim Unii Europejskiej, państwie członkowskim Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) lub w państwie, z którym Rzeczpospolitą Polską łączy umowa międzynarodowa w dziedzinie ubezpieczeń społecznych przewidująca transfer emerytur lub rent, świadczenia pieniężne, dodatek kompensacyjny oraz ryczałt energetyczny, wypłaca się wraz z emeryturą, rentą, uposażeniem w stanie spoczynku lub innymi świadczeniami, w państwie zamieszkania, na rachunek bankowy tej osoby za granicą lub w innej formie wskazanej przez organ emerytalny lub rentowy, w terminach i trybie ustalonym przez ten organ. Wypłata dokonywana jest w walucie wymiennej. Rozwiązanie to stosuje się do kombatantów i innych osób uprawnionych, którzy są uprawnieni do świadczenia w wysokości dodatku kombatanckiego oraz do dodatku kompensacyjnego i ryczałtu energetycznego, mimo braku prawa do emerytury lub renty, uposażenia w stanie spoczynku albo uposażenia rodzinnego. Jak również stosuje się do kombatantów i innych osób uprawnionych zamieszkałych za granicą w państwie, z którym Rzeczypospolitej Polskiej nie łączy umowa międzynarodowa w dziedzinie ubezpieczeń społecznych przewidująca transfer emerytur lub rent.

Przepisami ustawy z dnia 20 marca 2015 r. o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych (Dz. U. z 2015 r. poz. 693, z późn. zm.) uregulowane zostały zasady nabywania statusu działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych oraz zasady przyznawania świadczenia pieniężnego i innej pomocy osobom uprawnionym.

Działaczem opozycji antykomunistycznej jest osoba, która w okresie od dnia 1 stycznia 1956 r. do dnia 4 czerwca 1989 r., łącznie przez co najmniej 12 miesięcy prowadziła, w ramach struktur zorganizowanych lub we współpracy z nimi, zagrożoną odpowiedzialnością karną, działalność na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości i suwerenności lub respektowania politycznych praw człowieka w Polsce. Do okresu 12 miesięcy nie wlicza się okresów działalności w ramach niezależnego ruchu związkowego lub niezależnego ruchu studenckiego, prowadzonej w okresie od dnia 31 sierpnia 1980 r. do dnia 12 grudnia 1981 r.

Osobą represjonowaną z powodów politycznych jest osoba, która w okresie od dnia 1 stycznia 1956 r. do dnia 31 lipca 1990 r. przebywała w: więzieniu lub innym miejscu odosobnienia na terytorium Polski na mocy wyroku wydanego w latach 1956-1989 albo bez wyroku jednorazowo przez okres dłuższy niż 48 godzin lub wielokrotnie przez łączny okres dłuższy niż 30 dni, za działalność na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości i suwerenności lub respektowania politycznych praw człowieka w Polsce, jak również w ośrodku odosobnienia na podstawie dekretu z dnia 12 grudnia 1981 r. o stanie wojennym (Dz. U. Nr 29, poz. 154, z późn. zm.) za działalność na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości i suwerenności lub respektowania politycznych praw człowieka w Polsce. Osobą represjonowaną jest również osoba, która we wskazanym okresie przez okres powyżej 30 dni pełniła zasadniczą służbę wojskową lub czynną służbę wojskową w ramach ćwiczeń wojskowych, do której odbycia została powołana z przyczyn politycznych za działalność na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości i suwerenności lub respektowania politycznych praw człowieka w Polsce. Za osobę represjonowaną uważana jest także osoba, która brała udział w wystąpieniu wolnościowym na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości i suwerenności lub respektowania politycznych praw człowieka w Polsce i w związku z tym: na skutek działania, w tym niejawnego, wojska, milicji lub organów bezpieczeństwa państwa, o których mowa w ustawie z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz. U. z 2014 r. poz. 1075), poniosła śmierć, doznała uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia na okres dłuższy niż 7 dni, była inwigilowana przez organy bezpieczeństwa państwa i podjęto wobec niej bezprawne działanie polegające na popełnieniu na jej szkodę przestępstwa lub wykroczenia, była pozbawiona

możliwości wykonywania swojego zawodu, została z nią rozwiązana umowa o pracę. Jak również osoba, która została relegowana z uczelni wyższej lub innej szkoły, była objęta zakazem publikacji przez Główny Urząd Kontroli Prasy, Publikacji i Widowisk, wojewódzki lub miejski urząd kontroli prasy, publikacji i widowisk albo Główny Urząd Kontroli Publikacji i Widowisk lub okręgowy urząd kontroli publikacji i widowisk przez okres dłuższy niż jeden rok, była poszukiwana listem gończym, oskarżona lub skazana za popełnienie przestępstwa lub wielokrotnie skazywana za popełnienie wykroczenia, za działalność na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości i suwerenności lub respektowania politycznych praw człowieka w Polsce.

Zgodnie z przepisami wymienionej ustawy potwierdzenie statusu działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych podlega procedurze, w której uczestniczy Szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych oraz Prezes Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu.

Status działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych potwierdza, w drodze decyzji administracyjnej, Szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych na podstawie udokumentowanego wniosku osoby zainteresowanej. Decyzja ta może być wydana dopiero po stwierdzeniu przez Prezesa IPN, w drodze decyzji administracyjnej, że osoba ubiegają się o przyznanie statusu działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych:

- nie była pracownikiem, funkcjonariuszem lub żołnierzem organów bezpieczeństwa państwa, chyba że przedłoży dowody, że przed dniem 4 czerwca 1989 r., bez wiedzy przełożonych, czynnie wspierała osoby lub organizacje działające na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości i suwerenności lub respektowania politycznych praw człowieka w Polsce i
- co do której w archiwum Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu nie zachowały się dokumenty wytworzone przez nią lub przy jej udziale, w ramach czynności wykonywanych przez nią w charakterze tajnego informatora lub pomocnika przy operacyjnym zdobywaniu informacji przez organy bezpieczeństwa państwa.

Alternatywnie do wniosku o nadanie statusu działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych można dołączyć dokument potwierdzający nadanie Krzyża Wolności i Solidarności.

Zgodnie z informacją przekazaną przez Szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych *„Wyplata świadczenia pieniężnego dla działaczy opozycji antykomunistycznej zamieszkałych za granicą, wynikającego z ustawy z dnia 20 marca 2015 roku działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych w żaden sposób nie różnicuje prawa do świadczeń w zależności od kraju zamieszkania wnioskodawcy. Dlatego już od początku jej obowiązywania, beneficjentami świadczeń przewidzianych w ustawie były osoby zamieszkałe za granicą. W związku z faktem, że ustawa określa wysokość świadczenia i pomocy pieniężnej wyrażoną w złotych polskich, Szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych – zgodnie z zasadą legalizmu tj. działania w granicach i na podstawie przepisów prawa - może dokonywać wypłaty świadczeń właśnie w tej walucie. Osoby zamieszkałe za granicą są zatem zobligowane do podania numeru rachunku prowadzonego w złotych polskich, bądź też mogą otrzymywać świadczenie za pośrednictwem osoby upoważnionej, zamieszkałej w kraju. Na analogicznych zasadach (określonych przepisami ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych - tekst jedn. Dz. U. z 2017 roku, poz. 1383, z późn. zm.) przebiega wypłata świadczeń emerytalnych dla osób zamieszkałych za granicą. Wyjątkiem są sytuacje, kiedy RP zawarła umowę międzynarodową, w której przewiduje się transfer emerytury lub renty w walucie wymiennej do kraju umownego. Wspomniane wyżej zasady wypłacania świadczeń przyznanych przez Szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych obowiązywały od początku funkcjonowania ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych i nie były odbierane przez zainteresowanych jako istotna przeszkoda dla pobierania przyznanych przez organ świadczeń.*

W toku prac nad nowelizacją ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych – która była projektem grupy senatorów – stowarzyszenia reprezentujące działaczy opozycji były licznie reprezentowane na każdym etapie prac parlamentarnych. Żadne z nich nie zgłosiło postulatu, by do ustawy o działaczach... wprowadzić przepisy, które umożliwiłyby bezpośredni transfer świadczeń w walucie wymiennej na rachunki prowadzone w kraju zamieszkania innym niż Polska.”.

Również zgodnie z informacją przekazaną przez Szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych *„Wymóg ustanowienia pełnomocnika do doręczeń wynika z przepisów prawa powszechnie obowiązujących. Otóż zgodnie z art. 40 § 4 Kodeksu postępowania administracyjnego strona, która nie ma miejsca zamieszkania lub zwykłego pobytu albo siedziby w Rzeczypospolitej Polskiej lub innym państwie członkowskim Unii Europejskiej, jeżeli nie ustanowiła pełnomocnika do prowadzenia sprawy zamieszkałego*

w Rzeczypospolitej Polskiej i nie działa za pośrednictwem konsula Rzeczypospolitej Polskiej, jest obowiązana wskazać w Rzeczypospolitej Polskiej pełnomocnika do doręczeń, chyba że doręczenie następuje za pomocą środków komunikacji elektronicznej (przy czym inne przepisy wprowadzają dodatkowe wymogi dotyczące korespondencji za pomocą środków komunikacji elektronicznej, które wykluczają korespondencję „zwykłym” mailem).

W celu podniesienia poziomu świadomości prawnej osób ubiegających się o przyznanie uprawnień na podstawie znowelizowanej ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych, jeszcze przed wejściem w życie nowych przepisów, Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych podjął działania mające na celu upowszechnienie wiedzy na temat obowiązujących przepisów i stosowanych procedur oraz praw przysługujących beneficjentom ustaw.

Także przed wejściem w życie ustawy wysłaliśmy kilka tysięcy listów – z właściwymi formularzami – do osób, które posiadały status działacza opozycji lub osoby represjonowanej z informacją o zmianie ustawy i krokach, jakie należy podjąć, by uzyskać świadczenie. Podobne w treści pisma otrzymały również organizacje zrzeszające działaczy opozycji antykomunistycznej. Przeprowadziliśmy akcję informacyjną za pomocą internetu, mediów społecznościowych i „tradycyjnych” o zmianach w prawie. O skuteczności tych działań świadczy duży wzrost liczby wniosków, jakie napływają do Urzędu. Co więcej, w ciągu pierwszych dni od wejścia w życie ustawy wydaliśmy ponad 1000 decyzji o przyznaniu świadczenia pieniężnego.”.

Jednocześnie należy wyjaśnić, że Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej skierowało w dniu 27 listopada 2017 r. do uzgodnień międzyresortowych oraz przedstawiło do opinii partnerom społecznym i poddało konsultacjom publicznym projekt ustawy o zmianie ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego oraz niektórych innych ustaw (UD 319).

Projekt ustawy dotyczy obszaru uprawnień przysługujących kombatantom oraz osobom, które podlegały represjom wojennym i okresu powojennego, żołnierzom zastępczej służby wojskowej przymusowo zatrudnianym w kopalniach węgla, kamieniołomach, zakładach rud uranu i batalionach budowlanych, osobom deportowanym i wywiezionym do pracy przymusowej przez III Rzeszę i ZSRR, cywilnym niewidomym ofiarom działań wojennych, jak również działaczom opozycji antykomunistycznej oraz osobom represjonowanym z powodów politycznych.

W zakresie uprawnień działaczy opozycji antykomunistycznej oraz osób represjonowanych z powodów politycznych projektowane zmiany dotyczą między innymi

umożliwienia przekazywania działaczom opozycji antykomunistycznej oraz osobom represjonowanym z powodów politycznych zamieszkałym za granicą należnych im świadczeń.

Wskazany projekt wraz z uzasadnieniem oraz oceną skutków regulacji został umieszczony na stronie internetowej Biuletynu Informacji Publicznej Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w zakładce „Projekty aktów prawnych” oraz na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji w zakładce „Rządowy Proces Legislacyjny”.

Dalsze procedowanie tego projektu następuje stosownie do postanowień uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2016 r. poz. 1006, z późn. zm.).

Jeżeli chodzi o sprawę dotyczącą wprowadzenia zmian w umowie o zabezpieczeniu społecznym zawartej pomiędzy Polską i Australią, to należy wyjaśnić, że postanowienia umowy między Rzeczpospolitą Polską a Australią o zabezpieczeniu społecznym, podpisanej w Warszawie dnia 7 października 2009 roku, podobnie jak każdej innej dwustronnej umowy międzynarodowej w obszarze zabezpieczenia społecznego, stanowią łącznik pomiędzy odmiennymi systemami zabezpieczenia społecznego dwóch państw, w tym przypadku Polski i Australii.

Tego rodzaju umowy jedynie koordynują odrębne systemy państw Stron-Umowy. System zabezpieczenia społecznego każdego państwa ma swoją specyfikę, związaną m.in. z odmiennymi uwarunkowaniami historycznymi, ekonomicznymi, społecznymi. W związku z tym katalog świadczeń, ich charakter, zasady przyznawania, redukcji oraz sposób finansowania, są najczęściej w państwach zawierających umowę oparte na odmiennych rozwiązaniach. Przy zawieraniu umowy, podczas negocjacji, państwa muszą uwzględnić tę specyfikę, mają przy tym suwerenne prawo do decyzji jaki zakres świadczeń włączyć w zakres umowy międzynarodowej.

Umowa między Rzeczpospolitą Polską a Australią o zabezpieczeniu społecznym nie jest standardową umową. Jej zakres przedmiotowy wynika z poważnych odmienności systemów zabezpieczenia społecznego polskiego i australijskiego. Po stronie australijskiej nie obejmuje świadczeń z ubezpieczenia społecznego, a jedynie emerytury mające charakter socjalny (bezskładkowy). Emerytury australijskie, przyznawane po osiągnięciu wymaganego wieku emerytalnego, na podstawie okresów stałego pobytu w Australii, są finansowane z podatków, nie ze składek, a ich wysokość uzależniona jest od dochodów i aktywów świadczeniobiorcy (również poza granicami Australii). Po stronie polskiej umowa obejmuje świadczenia z ubezpieczenia społecznego: emerytury, renty z tytułu niezdolności do pracy, renty rodzinne, jednorazowe odszkodowania oraz renty z tytułu wypadków przy pracy i chorób

zawodowych oraz zasiłki pogrzebowe. Umowa, podobnie jak inne umowy zawierane przez Polskę, nie obejmuje świadczeń przyznanych przez Urząd do spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych. Jest to konsekwencją uwzględnienia woli obu układających się stron, co do zakresu przedmiotowego umowy, oraz faktu, że koordynacja systemów zabezpieczenia społecznego, co do zasady, nie obejmuje tego typu świadczeń.

Ponadto odnosząc się do wspomnianych przez zainteresowanego potrażeń, trzeba zaznaczyć, że kwestie opodatkowania świadczeń transferowanych z Polski do Australii należą do zakresu właściwości Ministra Finansów, który odpowiada za umowy międzynarodowe dotyczące unikania podwójnego opodatkowania, regulujące ten obszar zagadnień, a w tym umowę między Rzeczpospolitą Polską a Australią w sprawie unikania podwójnego opodatkowania i zapobiegania uchylaniu się od opodatkowania w zakresie podatków od dochodu, sporządzoną w Canberze dnia 7 maja 1991 roku.

Niezależnie od powyższego, nawiązując do wymienionych w piśmie potrażeń, należy dodatkowo wyjaśnić, że australijska instytucja ubezpieczeniowa dokonuje redukcji australijskich emerytur socjalnych (nie polskich), zgodnie z obowiązującym ją ustawodawstwem, uwzględniając przy tym wszystkie aktywa i dochody, jakie osoba otrzymująca australijską emeryturę socjalną posiada i uzyskuje, zarówno w Australii jak i z instytucji innych państw, w tym z Polski.

W związku z tym wniosek o zmianę umowy między Rzeczpospolitą Polską a Australią, o zabezpieczeniu społecznym nie znajduje uzasadnienia.

z up.
M I N I S T E R
Marcin Zieleniecki
PODSEKRETARZ STANU

Pouczenie

Zgodnie z art. 13 ust. 2 ustawy o petycjach, sposób załatwienia petycji nie może być przedmiotem skargi.